Asiantuntijakuuleminen

24.5.2017

Viite Asiantuntijakutsu ympäristövaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan, ke 24.5.2017 / **Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sitovista vuotuisista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä vuosina 2021-2030 joustavaa Energiaunionia varten ja Pariisin sopimuksen sitoumusten täyttämiseksi sekä järjestelmästä kasvihuonekaasupäästöjen seuraamiseksi ja niistä raportoimiseksi annetun asetuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 muuttamiseksi**

Aihe Taakanjakoasetus

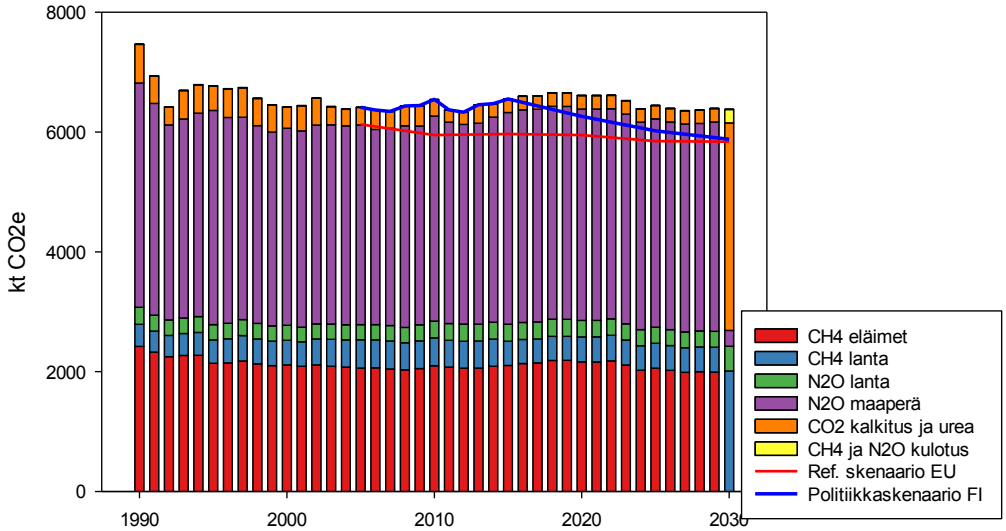
Kuultava Tutkimusprofessori Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus

Eduskunnan valiokunnalle,

Euroopan komissio teki 20 päivänä heinäkuuta 2016 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sitovista vuotuisista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä jäsenvaltioissa vuosina 2021—2030 joustavaa energiaunionia varten ja Pariisin sopimuksen sitoumusten täyttämiseksi sekä järjestelmästä kasvihuonekaasupäästöjen seuraamiseksi ja niistä raportoimiseksi annetun asetuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o525/2013 muuttamiseksi. Ehdotuksesta on laadittu muistio, josta Luonnonvarakeskus (Luke) haluaa tuoda esille seuraavat näkökohdat.

Komission vaikutusarviointi ja laskentamenetelmät

Maatalous on olennainen osa taakanjakosektorin päästöjä 20 % osuudella. Maataloussektorin päästöt (~6.5 milj. t CO_2 ekv) tulevat 1) kotieläinten ruoansulatuksesta (CH_4), 2) lannankäsittelystä (CH_4, N_2O), 3) maaperästä ((N_2O) väkilannoitteet, lanta, puhdistamoliete, typensidonta, niittojäännös, orgaaniset viljelymaat (suorat päästölähteet), typen huuhtouma ja laskeuma (epäsuorat päästölähteet)) sekä 4) kalkituksesta ja urealannoituksesta (CO_2). Maatalouden energiankäyttö puolestaan tuottaa päästöjä noin 1 milj. t CO_2. Taakanjakosektorin ulkopuolelle jäävät viljelysmaiden raportoidut CO_2-päästöt, jotka ovat ~7.6 milj. t CO_2 maankäyttösektorilla.



Kuva 1 Maatalous –sektorin raportoidut päästöt 1990-2014, kansallinen perusskenaario vuodesta 2015 alkaen, komission referenssiskenaario (punainen viiva) ja kansallinen politiikkaskenaario (sininen viiva).

Maataloussektorin osalta vaikutusarvioiden perustana ollut komission referenssiskenaario ennustaa selkeää päästöjen vähenemää tuleville vuosille (Kuva 1). Myös kansallisessa referenssiskenaariossa maatalouden päästöt vähenevät ajalla 2020-30, mutta taso vuonna 2030 on selkeästi korkeampi kuin komission arvioissa. Komission päästöarviot on aina laskettu yksinkertaisemmilla menetelmillä kuin kansalliset arviot. Ne eivät esimerkiksi täysin ota huomioon kasvavaa turvepeltojen alaa tai niillä viljeltävien kasvien jakaumaa, mitkä ovat Suomen päästöissä olennaisia tekijöitä. Kansalliset skenaariot referenssiskenaariosta on pyritty tekemään varovaisina arvioina, koska nopeat muutokset päästökehityksessä ovat olleet harvinaisia.

Luonnonvarakeskuksen tutkimusten mukaan nykyisillä keinoilla maataloussektorille asetettu nykyinen 13 prosentin päästövähennystavoite on saavuttamattomissa ilman tuotannon tason alenemista. Maatalouden toimilla voi kuitenkin olla merkittävä kontribuutio paitsi maataloussektorilla, myös maankäyttösektorilla, mikäli toimia päätetään rahoittaa. Luonnonvarakeskuksen arvioiden mukaan maataloussektorilla voitaisiin saada aikaan merkittäviä päästövähennyksiä esimerkiksi lisäämällä nurmialaa turvemailla, nostamalla niiden pohjaveden pintaa, metsittämällä viljeltyjä turvemaita tai edistämällä biokaasutuotantoa maataloudessa Näin voitaisiin saada 0,5 milj. t CO_2–ekv. vähennys vuonna 2030 verrattuna perusskenaarioon (Kuva 1). Lisäksi biokaasutuotannon edistämisestä saadaan taakanjakosektorille energiankäyttöön liittyviä päästövähennyksiä noin 0,31 milj. t CO2-ekv. vuonna 2030. Maataloussektorilla tehdyillä kasvihuonekaasupäästöjen vähennystoimilla on vaikutusta myös maankäyttösektorille, jolla edellä mainituilla toimilla voitaisiin saavuttaa noin 1,15 Mt CO_2-ekv. vähennys vuonna 2030. Todennäköistä kuitenkin on, etteivät kaikki nämä toimet toteudu koko laajuudessaan. Verrattuna esimerkiksi liikennesektoriin maatalouden päästövähennystoimet ovat heikommin hyväksyttyjä toimijoiden piirissä.

Joustot

Komissio ehdottaa, että LULUCF-joustomekanismiin hyväksyttäisiin vain metsänhävityksen, metsityksen, viljelysmaiden ja ruohikkomaiden nieluista syntyvää ylijäämää. Tämä on kovin vähäinen jousto, sillä näiden neljän kategorian nettona tuskin syntyy nielua Suomen oloissa. Syynä on se, että metsänhävitystä on vaikea välttää metsien dominoidessa maankäyttöä ja kaikissa maankäyttöluokissa on turvemaita, joiden päästöjä on vaikea kokonaan kompensoida hyvälläkään maaperän hoidolla. Luonnonvarakeskuksessa tehtyjen arvioiden mukaan LULUCF-sektori ei ilman mittavia lisätoimia tuota vuosina 2021–2030 sellaista laskennallista nielua, joka voitaisiin käyttää joustona taakanjakosektorilla.

Koska Suomen joka tapauksessa lienee vaikea saada valituista neljästä raportointiluokasta nettonielua, ei ole merkitystä sillä, onko LULUCF-jouston lopullinen taso 280 vai 190 miljoonaa tonnia. Toisaalta hoidetun metsämaan tai puutuotteiden nielun rajoitettu käyttö joustona voisi kannustaa tehokkaampaan nielun ylläpitoon siellä, missä nielujen lisääminen on mahdollista. Komission perustelu, että metsänhoidon hiilivarastojen laskenta olisi erityisen epävarmaa, on epälooginen, koska vähintään yhtä paljon epävarmuuksia sisältyy mukaan valittujen kategorioiden arvioihin.

Lopuksi:

Suomen energia- ja ilmastotiekartassa linjattujen maatalouden tavoitteiden mukaan, maatalouden toimet ilmastonmuutoksen hillinnässä on tärkeä suunnitella ja toteuttaa siten, etteivät ne vaaranna huoltovarmuutta, kotimaista maataloutta tai globaalia ruokaturvaa. Maataloudessa päällimmäisenä tavoitteena tulee olla nettopäästöjen vähentäminen suhteessa tuotettuun yksikköön sekä pyrkiminen toimintojen kokonaistarkasteluun tilatasolla.